

سرمدی غفره
 ۱۳۰۷

پنجشنبه کو نایب نشر اولو فرخی و از بی هفتت لک غفره

(اولد نائل) لرك رقص ايله لری

طبیعیات

میراند حساب بیلیرلری؟

طبیعیاته دئر قله آلدیغز مقاله لر دن بر نیده ده اشبو «جوانلر حساب بیلیرلری؟» سرلوحه سی آلتنده انظار قارینه عرضه جسارت ایلدیکمز مقاله تشکیل ایتمکده درکه بالکر تاریخ طبیعی نقطه نظرندن دکلر، ذکای حیوانات مسئله مهمه من جهه تعلق بولندی ایچون فیزیو-لوزی، پسیقولوژی فنلرینک طوغرودن طوغر ویه حیواناته عائد قسملرینده مر بو طبی بولندیقندن شو زمانلرده اهمیت فوق العاده سی واردر.

جوانلرک حساب بیلوب ییلملری حقیقه جالب

آفریقا قبائل عربانک چادرلرینه و یا کویلرده کی خانلرینه کیرلسه چولوق چوجوق ودوه و حیوانانک هپ بریده یاشادقلری و بوسفالخانلرک اشیا سی قادیلره مخصوص برایی (برنوس) و (هاتیق) دن عبارت بولندی و فقط قهوه جزوه سنک هر خانه موجود و پک محترم اولدینی کورولورکه بو صوکه حال عشار عربانک متخلق اولدقلری شعار مسافر پروزینک درجه سی اعلامه کافدر. عرب قادیلرینک زوجلرینه قارشی اطاعتلری و امور یتیه دقتلریله آستره رعایت بولندکی حاللری صاحب مقاله استحسان ایدرکی کورولیور سده بو استحساند بر حس استغراب مند مجدر. مع مافیه سائر سیاحین افرنجیه کی بو نکهده نقصان معلومات سینه سی اولدینی فرق پک ده کوچ دکلدر. زهت

نظر دقت بر مسئله در. بوحسابدن مقصد بر حیوانك
« عدد » حقیقه ذکاسی نه دره چله قدر واروب ذهناً
« تعداد » نه مرتبه لوده موفق اولدینقی آلا تتمدن عبارتدر.
بو ایسه نجه عصر لردن بری بتون فلسوفلرك انكار
ایده گلش بو صوك عصرده بك كوجلكه تسلیم وقبول
ایتدیرلكن بشقه حالا بك چوق كشیارك اینه مامقده
بولنش اولدقلى « ذكى حیوانات » جه آز مهم مسئله.
میدر؟ حیوانلك بالکلیه ذکادن و بناً علیه تعداددن محروم
اولدینقی قبول ایده بیلیر ایده؛ فقط بر شرط ایله قبول
ایده بیلیر ایده که او شرطده اتنوگرافیا و اتروبولوژی
فلسفینك طبقه طبقه و جنس جنس آرمش اولدقلى
انسانلرك کافهسی آرمسند ذکا جهتیه از و بك جزئی
بر فرق بولنسی شریطیدر. حال بوکه بو فرق بك آز
اولیوب بك بیوك اولدینقی اخطاره لزوم کورمیز.

بالكر شونی اخطار ایله اكتفا ایدر زكه بولنیزیا
قطعه سی جزایرندن بعضلریده مقیم اقوام وحشیه میاند
« اون » قدر تعداد ایده بیلوب اون بره عقل ایردیرمین
ورده « اون بر » نچی عدد بولنیدینق ذهنته صیغیر بیلین
اولدینقی او طرفله کیدن سیاحلرك همان اکثرینسی خبر
ویرمکه درلر. دیمك اولیورکه بر بولنیزیا لی فکر تعداد
مالیکیت جهتیه برکوبکن، برابر کیردن ده آشاغی بر مرتبه
قالیور. ایسته بر وجه آتی در میان ایده جکمز تجربه
و تدقیقات بریاندن بو حقیقتی اثبات ایده چکی کی بریاندن
حیوانلر کی ذکالت درجه سی تعیینه مدار اوله جقدر.

§

حیوانلرك ذهنلرله هانکی عدده قدر صایغه مقتدر
اولدقلى تدقیق و تجربه خصوصندك ایلری به وارانلردن
بری ده معلم اودویوندرکه تجربه لری همان طوره مختصر قالمش
کیدر. اودویونك غایت واسع اولان قوشخانه لری دروننده
هر نوع طیور بولندینقی کی بر قاج دانه د پاپاغان وازایش که
بونلر بك زیاده آلیشش اولدقلى درندن خارجه ده سربست
بر حالده اوچله رنده مساعد ایشلش.

معلم اودویون برکون یاننده درت آرقداشی بولندینقی
حالده کندی کوشکندن چیقار ایکن پاپاغانلردن برینكده

کوشکه طوغرو اوچوب آجیق بنجره لردن برندن ایجری به
کیردینکی کورر. معلم ایکی اوچ آرقداشی طیشاریده
برافرق بالكر برله تکرار کوشکه کیرنجه پاپاغان بنجره دن
طیشاری به فیرلار ایسده اوزونجه کتیوب کوشکدن
یکرمی اوتوز مترو قدر بوکسکه عظیم دائره لر تشکیل
ایتمک اوزره اوچوب دونمکه باشلار.

پاپاغانك شو اثر توحشی زائل اولق ایچون معلم
اودویون آرقداشی کوشکدن طیشاری به چیقاروب کندیسی
بالكر قالیر ایسده پاپاغان یسه کیرمز. ایجری به کیرنلر
ایکی کئی اولوب بونلردن ده بالكر برینك طیشاری به
چیقمش اولدینقی و ایجریده ده بر کئی بولندینقی ذکی
حیوان حس ایلدیکندن معلم اودویون طیشاری به جیقنجه
قدر کوشکه تقرب ایتمز. فقط معلم چیقار چیقمز ایکی
کشیدن ایکسکند ده جیقمش اولدقلى پاپاغان کورر
و یسه کوشکه کیرر.

معلم اودویون بوتجربه سی بالكر ایکی اوچ آرقداشی
ایله تکرار ایتمکه اكتفا ایتمز. بش آتی آرقداشی
کوشکدن برر برر چیقارمق و یاخود برر برر ایجری به
صوقی کی احتیاطله حرکت ایدرک تجربه لری تکرار ایدر.
حال بوکه بوتجربه لرك هیچ بریسنده دردنجی شخص کوشکدن
چیقمدقن صکره پاپاغانك کیرمکه جساتر ایده مدینکی
کوروب و بوتجربه لری دیگر پاپاغانلر ده تعیم ایدوب
بونلرك تعیمسی اولق اوزره « پاپاغانلرك دردنجی عدده
قدر صایدقن صکره بشنجی دوشونه مدکلرنی » حکم
ایدر.

دیمك اولیورکه بوتجربه لره نظر آ پاپاغانلر درده قدر
صایه بیلور ایشلر!

§

تاریخ طبیعی معلملردن روسی ملی تیوفیفده بونوع
تجربه ده بك زیاده مراقبی بر آدم اولدینقندن معلم اودویونك
تجربه لری بالذات اجراءیه قیام ایشلش وحی بالكر قوشلردن
بعضارینك هانکی عدده قدر صایه بیلدکلرنی اوکر نملکه
قالیوب تجربه لری کوبکلر، کدیبلر، بارکیرلر اوزرنده ده
اجرا ایشلشدر.

پارچه‌سی کومش اولدینی دوشونیورمش کی بر آزدها
توقدن صکره آلی کیمک دها چیقارکه جماعی بکرمی بش
کیمک چیقاروب طوراق آلتسده الکر بر کیمک قالمش
اولور .

کوبک اشبو بکرمی بش کیمک پارچه‌لندن کوموافق
اولانلرینی بالانتخاب اکل ایدوب برطرفده اوقویه یانار .
بنه باغیه ایلچنده هرطرفی قوقلابه قوقلابه طولاشدقدن
صکره بکرمی آلتنجی کیمیکده چیقار . فقط الک زیاده
جای نظر دقت اولان شی کوبکک شو بکرمی کیمکدن
صکره بردها کیمک تحریسه قیام اتمه سیدر !

بو تجربه‌دن استنتاج ایدیلن حکمه کلجه : بر کوبک
اگرچه بکرمی آلتنجی عدده قدر صابه بیلور ایسه‌ده
عقلی بومقداری دفعه اعاده ایدمه‌یوب اولار بر قسمتی
درخاطر ایدیور وبعده آجلفک تأثیریه اعداد مذکورنه
بر قسمی دها خاطرنه کلوب نهایت الک صوک قسمی واک
نهایسه‌کی عددی‌ده کتکک آجلق تأثیریه درخاطر ایدیور
بوندن بشقه بر عدد دها بولندینی ذهنته برلشدرمه‌مش
اولدینی ایچون آرتق کیمک تحریسه مسارعت اتمیور .
تعداد خصوصنده کدیلرک کوبکدرن خلیجه کریده
بولوب الک دقتی بر کدینک بیه اوننجی عددن زیاده‌سه
عقل ایردیره‌میدیکی بالتجربه ناستدرکه بوکاده بنه معلم
تیوفیهف موفق اولمشدر . شوله‌که :

روسیه‌لی معلم بک زیاده سودیکی و قوجاغندن
ایندیرمیدیکی سوکیلی کدیسنه هرکون بر معتاد بر آز جکر
پارچه‌سی ویره‌جکی ائنده بونی کدینک بورنسه طوغرو
آلتی دفعه اوزاتیر وبعده‌یه کریه چکر ایش . ایلک
کونلری کدی جکر پارچه‌سنک بورنسه طوغرو قاج
دفعه اوزادیلوب کریه چکلدیکنی حساب ایدمه‌مدیکندن
جکره هجوم ایدرایسه‌ده آلتنجی دفعه‌دن صکره آلتنجق
یاقلایه بیلیرایش . فقط کدی‌ده یلواش یاواش الیشهرق
اقدیسنک اوزاندینی جکر پارچه‌سی بورنسه طوغرو
آلتی دفعه کلوب کیمکدن صکره بدنجی دفعه‌سندنه بوکا
بنجسینی اوزاتمه باشلامش . دیمک اولورکه آلتیه قدر
صاغنی بوکدی اوکرشمش .

معلم تیوفیهفک قوشلره دائر اولان تجربه‌لری سناچی
اودوبونک وبردیکی حکملری تمامیه تصدیق اولمشدر .

بر معلک آریجه ایتدیکی تجربه‌له کوره بر قارغه
اونجی عدده و بعضاً اون برنجیه قدر صاغنه موفق
اولورمش که بوحاله نظر آتعداد خصوصنده بر بولنیزایی
ایله بر قارغه آرمسندده اصلا فرق یوقدر .

معلم مومی‌الیه کندی کوبیکی اوزرنده‌کی تجربه‌لری
حقیقه شایان دقتدر .

معلومدرکه بر کوبک بوله‌بیلدیکی کیمک واکمک
پارچه‌لریله آجلفنی تمامیه ازاله ایلکدن صکره بونلرک
فضله‌ستی درحال ، بر طرفی اوک آفاقلریله قازارق اورابه
صاقلار واوزرنی‌ده ینه‌طوراق ایله اورتر . بعض کوبیکلر
بوفضله کیمک پارچه‌لرینی یا بر محله کومرلر ویاخود هر بری
آری آری قازدقلری چوقورلرده صاقلارلر . معلم
تیوفیهفک کوبیکده فضله کیمیکلری آری آری محافظله
ایدن کوبیکلردن ایش .

برکون معلم بوکوبکک قارتی تمامیه طوبوردقدن
صکره آری آری صاقلامه‌سی ایچون بکرمی آلتی
دانه‌ده کیمک پارچه‌سی ویرمش ! بوندن مقصدی نه
اولدینی درمیان حاجت کوریله‌مزیا ! کوبک آجیق‌دینی
زمان صاقلادینی کیمیکلری چیقارمغه باشلایه‌جق ایسه‌ده
بونلردن بکرمی آلتیسیده چیقاره‌جنی یعنی هر بری بر
بر چیقاردینی زمان اوّله بکرمی آلتی محله کیمک کومش
اولدینی بیلوب بیه‌جکی تعیین اتمکدن عبارتدر .

ایرته‌سی کون تیوفیهف کوبیکه هیچ بر شی ویرمنز .
حیوان آجیقمه‌ه باشلابودده بملک ایچون برشی بوله‌منجه
بالطبع برکون مقدم صاقلادینی کیمیکلری ، برلری قوقلابه
قوقلابه چیقارمغه باشلار . بر دفعه‌سندنه اون کیمیکی بردن
چیقاردقدن صکره بر قاق دقیقه قدر توقف ایدر . کویا
برشی دوشونیورمش کی بر حالده بورتی هوایه طوغرو
قالدربوب برمدت طوردددن صکره تکرار کردیکی برلری
قوقلامه‌باشلار . بو تخریمی ائسانسده‌ده یکدیکرینی متعاقباً
طقوز کیمک دها چیقار .

فقط کوبک بونکله‌ده اکتفا اتمز . اوّله قاق کیمک

هم معلم، همده آرابه چينك دقني موجب اولمش ايسه ده بالاخره حيوانك اصلا شاشير مامش اولديني تحقّق ايتمشدر. حيوان همه حال بورولديني زمانلر توقف ايتيوب مطلقا يكرمي بشيني ديرك اوكنده طورمه آليشمش و بو دفعه ايسه بشقه بورولن كيدلوب حيوان هنوز طريق كنارنده كي برنجي ديركي كورمز دن مقدم اوراده كي براور مالك حدودي تعيين ايدن اوچ ذركي صايتمغه باشلامش اولديني و بو سبيله اصل طريق كنارنده كي يكرمي ايتنجي ديركي يكرمي بشيني اولقي اوزره صاعش بولنديني آكلا شمشدر. ديمك اوليوركه باركي شاشير ميوب ديركلري بك طوغرو اوله رق تعداد ايتمشدر.

ينه بو حيوان، آخوره بولنديني زمانلر وقت ظهرده آربه و يولاف و برلديكنن آلافرقه ساعت اون ايكي جوارده كي چاك قله سي اعلان ايدنجه باغيروب كيشنه مكه باشلار ايمش. حتى معلم تيموفيف هر چاك صداسني بو حيوانك قولاقلارني ديكر ك صايدنيغنه و آكر چاك اون بر دفعه اورده قق اولور ايسه اميدي منقطع اوله رق اصلا صبر سزلق آري كوسترمديكنه دقت ايتمشدر.

ايشته بو كي تجربه رك كافه سي كوستريوركه حيوانانده ذكا مفقود اولمقدن ماعدا فكر تعدادده بوق دكلدر. تاريخ طبيعي علمسك بو بابده كي تجارب سائرهلرني قارئرمزه ايلري به طوغرو صيره سي كلدبكه عرض اولنديني زمان كوروله چكدركه حيوانك اطوار و اخلاق جهته سله شمدي به قدر بزجه مجهول اولان احوال غريبه لري، اسرار عجيبه لري ياواش ياواش انكشاف ايتكمده در. مائونلر كده كنديلر نه مخصوص برنوع لسانني ورا ايسه ده بو لسانه وقوف حاصل ايتك مراقي هنوز كيسه ده كورله مش ايدى. اليوم بو لسانني اوكر نمكه مراق ايدر ك آفريقا اورمانلر نه قدر كديورلر + بو تجارب سايه سنده يلدنكمز نجه اسراره واقف اوليورز. شو بر قاج سنه ظرفنده حيوانلر ك، ولو كه بر درجه لره قدر اولسون. تعدادده موفيق اولدقارني اوكر نيوزر كه اولجه دخي ديدنكمز وجهه «ذكاى حيوانات» مسئله سنجه بونك اهميت فوق العاده سي اولديني انكار اوله ماز! مصطفي رفيق

معلم تيموفيف كدي بي بو درجه ده آليشدير دقدن صوكره ايكي اوچ هفته مدت بو منوال اوزره حركت ايدوب كديك اصلا دوچار خطا اولديني يعنى جكر ك آلتنجي دفعه اوله رق اوزادله سني متعاقباً بدنجي دفعه ده ياقه لاق خصوصنده اصلا شاشير مديني كورمش. فقط كدي ني شاشير متق و محيا قاجنجي عده قدر ده صايله سله چكني اوكر نمك ايچون تجربه ده بر از ده ايلري به وارنجه كدي بو اشكنه دن نه زمان قور تولوب جكره هاكي دفعه نائل اوله جني شاشير ديقندن همان هر دفعه سنده هجومه باشلامش! بومعلمك باركي حقنسه كي تجربه سي بك غريبدر. اك اول «سائر دونور» نامنده كي غزنه ايله نشر ايلديكي بر سنده بونوع تجربه لر دن بعضلرني ذكر ايتديكي صره ده روسيه نك به قوو شهرى جوارنده كي چفتچيلردن برينك باركي تارلانك بر باشندن ايكي باشنه قدر صبان و ياخود بولق ايله يكرمي دفعه كلوب كيندكدن يعنى تارلا ده يكرمي چيزكي چكدر كدن صكره همه حال توقف ايلديكني ذكر ايتمشدر. معلم تيموفيف بو حيواني بالذات كوروب كندي نظارني آلتنده چت سوردرمش و بو تجربه سي نتيجه سنده حيوانك حقيقه يكرمجي چيزيكده بوروله رق توقف ايتكمه رابر تارلانك بويجه قاج دفعه كيدوب كلديكنه دقت خصوصنده اصلا شاشير مديني كورمش!

روسيه لي بو معلم بر باركي ده كورمش كه ايكي بيوك شهر آراسندمكي جاده اوزر نه ايشله ين نقلات آرابه لر نه استخدام اولنديقندن هر بر كيلومترو باشنده رك ايدمش اولان ديركلردن يكرمي بشيني ديرك اوكنه كلنجه طورمجي اونعدن بري اعتياد ايدمش. بوكاه سبب صاحبي اولمشدر. زيرا هر يكرمي بشيني ديرك اوكنده باركي طور ديرمق بر مقدار يولاف و آربه و يروب حيواني هم طورمغه، همده استراحت ايتدبرمكه آليشدرمش.

بركون معلم تيموفيف بو آرابه چينك اوچ باركي ري او طرفلر ده «ترويسا» نامى و بريلن آرابه سله برديكر شهره كيتكسه ايكن يكرمي ايتنجي ديرك اوكنده بو حيوان طورى ورمش. بو دفعه حيوانك اوچ ديرك قدر صابرق يكرمي ايتنجي ديرك اوكنده طورمسي